

Motion till riksdagen 2022/23:2086

av **Ulrika Westerlund m.fl. (MP)**

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar anslagen för 2023 inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt förslaget i tabell A i motionen.

Motivering

Tabell A Anslagsförslag 2023 för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Socialstyrelsen	815 421	18 400
1:2 Statens beredning för medicinsk och social utvärdering	92 070	±0
1:3 Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket	161 782	±0
1:4 Tandvårdsförmåner	7 367 141	1 500 000
1:5 Bidrag för läkemedelsförmånerna	34 355 000	100 000
1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård	18 128 486	-1 580 000
1:7 Sjukvård i internationella förhållanden	511 409	±0
1:8 Bidrag till psykiatri	2 092 643	±0
1:9 Läkemedelsverket	162 922	±0
1:10 E-hälsomyndigheten	122 129	±0
1:11 Prestationsbundna insatser för att korta väntetider	3 000 000	±0
1:12 Inspektionen för vård och omsorg	799 791	±0

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
2:1 Folkhälsomyndigheten	551 054	±0
2:2 Insatser för vaccinberedskap	120 500	±0
2:3 Bidrag till WHO	46 665	±0
2:4 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar	125 502	±0
2:5 Åtgärder avseende alkohol, narkotika, dopning, tobak samt spel	143 304	±0
2:6 Stöd till främjande av en aktiv och meningsfull fritid för barn och unga	50 000	±0
2:7 Stöd för att förebygga ohälsa och ensamhet bland äldre	145 000	±0
3:1 Myndigheten för delaktighet	65 808	±0
3:2 Bidrag till funktionshindersorganisationer	188 742	±0
4:1 Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd	35 614	±0
4:2 Vissa statsbidrag inom funktionshindersområdet	778 714	10 000
4:3 Bilstöd till personer med funktionsnedsättning	264 395	±0
4:4 Kostnader för statlig assistansersättning	24 590 527	557 000
4:5 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet	11 520 490	650 000
4:6 Statens institutionsstyrelse	1 934 179	±0
4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.	1 257 451	10 000
4:8 Myndigheten för vård- och omsorgsanalys	39 060	±0
5:1 Barnombudsmannen	27 181	±0
5:2 Barnets rättigheter	62 261	±0
6:1 Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd: Förvaltning	54 988	±0
6:2 Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd: Forskning	819 503	±0
99:1 Bidrag till förbättrad arbetsmiljö och lönesatsningar	±0	9 500 000
Summa	110 429 732	10 765 400

Sammanfattning

Hälso- och sjukvård är ett oupphörligen viktigt område som berör alla. Mycket av den ohälsa vi ser i dag kan förebyggas, mycket beror på hur vi utformar vårt samhälle och folkhälsoperspektivet i insatser på olika nivåer. Men hur statsbudgeten läggs har också stor betydelse även om huvudmannaskap för de flesta insatser är på regional och kommunal nivå. Det finns partier som ser lösningen i att staten ska ta över ansvaret för hela hälso- och sjukvården. Det anser vi inte är någon bra lösning. Det är heller inte en gigantisk omorganisation som hälso- och sjukvården behöver.

Vården och omsorgen behöver istället fortsatt kunna utvecklas utifrån de behov som finns i olika delar av Sverige, men det statliga stödet behöver utökas. Den absolut viktigaste frågan för hälso- och sjukvården är personalens arbetsmiljö. För att fler ska söka sig till yrket och vilja stanna och för att få arbetsmiljön att bli stabilt bättre vill

Miljöpartiet göra en permanent statligt finansierad storsatsning som ska vikas för fler anställda och möjliggöra högre löner. Arbetsmiljöproblemen i vården och omsorgen är stressrelaterade på grund av för hårt tryck och för få medarbetare och just nu pågår en ond cirkel som behöver vändas kraftfullt och långsiktigt. Frågan om brist på vårdplatser hänger också samman med detta. Ingen vårdpersonal, inga vårdavdelningar som kan vara öppna.

Vi är också klart skeptiska till prestationsbaserade medel vad gäller vårdplatser. Den analysen är förenklad och riskerar bara leda till ännu mer stress hos personalen.

De satsningar som regeringen gör – det finns en del bra – är ofta mindre och på olika områden där det skulle kunna ha varit bättre att regioner och kommuner själva hade gjort dem utifrån egna prioriteringar. För oss är det viktigt att öka de generella statsbidragen till kommuner och regioner.

Vi vill fördubbla den återhämtningsbonus som Miljöpartiet infört, höja nivån på assistansersättningen och öka resurser till tandvården. Den könsbekräftande vården behöver stärkas och bli mer jämlik och två ytterligare nationella kvalitetsregister bör inrättas. Samers hälsa och så kallade skuggsyskons behov av egna insatser behöver också mer resurser. Ingen som behöver sjukvård efter sexuella övergrepp ska behöva betala för den.

Det finns en oro hos många i Sverige just nu, inte minst hos vårdpersonal eftersom det verkar finnas risk att de som behöver tolkar i vården inte kan vara säkra på att få det framöver, att personal ska behöva överväga att ange personer som söker deras hjälp och att den etik i vården som grundar sig på alla människors lika värde kan vara ifrågasatt. Vi ser allt detta som högst oroande och hoppas att regeringen tänker om.

Förstärkning av kvalitetsregister i vården för könsdysfori och vissa SRHR-frågor

Nationella kvalitetsregister finns för olika delar av vården och modellen finansieras enligt en överenskommelse mellan staten och SKR. I dagsläget saknar Könsdysforiregistret medel trots att Socialstyrelsen poängterat vikten av uppföljning av den vård som ges. Vi vill därför avsätta medel till Socialstyrelsen att i samverkan med SKR säkerställa att könsdysforiregistret ska kunna fungera. Vi vill också ge ett uppdrag till Socialstyrelsen om att följa upp tillämpningen av kunskapsstöden på området, säkerställa att omorganiseringen av vården till nationell högspecialiserad vård verkställs, samt att Forte ges anslag för att kunna utlysa anslag till forskning på området.

Vi anser även att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att verka för att ett nytt nationellt kvalitetsregister för endometriosis inrättas. Likaså finns behov av ett kvalitetsregister för abortvård. Det är angeläget inte minst eftersom abortvården väntas förändras radikalt framöver och säkerhet och uppföljning blir högst angeläget. I samband med detta vill vi även att regelverket förändras för vilka professioner som kan ge information till registren samt vilken typ av data det handlar om. I det syftet bör aktuell lagstiftning ses över.

För utvecklingen och inrättandet av dessa tre kvalitetsregister vill vi öka anslaget till Socialstyrelsen med 10 mk per år.

Nytt kompetenscentrum om intellektuell funktionsnedsättning och autism

Flera funktionsrättsorganisationer såsom FUB, Svenska Downföreningen och Autism Sverige har lyft det stora behovet av utbildningssatsningar på LSS-personal, bland annat på boenden. Socialstyrelsen har utrett frågan och nyligen kommit med förslag som mottagits med stor glädje från funktionsrättsrörelsen. Förslaget är antingen ett kompetenscentrum på Socialstyrelsen eller ett fristående. Tanken är att centret behövs för att höja kompetensen om autism och intellektuell funktionsnedsättning. Vi ser att det är ett angeläget bidrag till förbättringar på de problem vi i dagsläget ser bland annat på många boenden. Regeringen har inte avsatt medel för centret, men vi anser att det behövs för att ta ett viktigt steg framåt på området. Regeringen bör ta ställning till huruvida ett fristående center eller ett center på Socialstyrelsen är att föredra och bör överväga frågan tillsammans med de funktionsrättsorganisationer som närmast berörs. Vi avsätter medel som täcker endera av alternativen. 8,4 mk avsätts för 2023 och 11,6 mk för år 2024.

Tandvård som en del av högkostnadsskyddet

Regeringen skriver i budgeten att man avser att under mandatperioden se över tandvårdens högkostnadsskydd för att det mer ska efterlikna det högkostnadsskydd som finns i övrigt vård. Äldre personer med sämst munhälsa ska prioriteras.

Vi anser att det i och för sig är bra att regeringen klargör att man vill göra något åt de höga kostnadsnivåer som drabbar enskilda och att man lyfter frågan om högkostnadsskydd. Miljöpartiet vill dock gå ett steg längre för att på allvar jämställa tandvård med vård i övrigt för alla i Sverige. Vår målsättning är därför att tandvården ska vara en del av samma högkostnadsskydd som vården i övrigt, inte två separata system. Det här är en fråga vi drivit länge. Miljöpartiet vill därför att regeringen inleder ett arbete för att stegvis gå i denna riktning, parallellt med att man ändrar ambitionen med utredningen till att ha målsättningen om ett och samma högkostnadsskydd. För att ta ett första steg mot att lyfta över tandvård till högkostnadsskyddet avsätter vi 1,5 md år 2023, 3 md för år 2024, 5 md för år 2025 och 7 md för 2026.

Kostnadsfria preventivmedel för alla upp till 26 år

Det ser olika ut i landet huruvida regioner erbjuder kostnadsfria preventivmedel eller inte. För unga är det högst angeläget att enkelt och självklart kunna ha säkert sex, och att inte kostnaden ska stå i vägen. Vi vill därmed införa ett system där staten fullt ut subventionerar dessa. För syftet avsätts 100 mk årligen.

Utöka återhämtningsbonusen

Sedan 2021 finns den s.k. återhämtningsbonusen, den satsning som Miljöpartiet drivit igenom och som är medel hos Socialstyrelsen som finns att söka för arbetsgrupper inom vården och äldreomsorgen som vill pröva att utveckla nya arbetssätt för förbättrad arbetsmiljö. Det kan inkludera arbetstidsmodeller. Syftet är att ta till vara personalgrupperns egna utvecklingsidéer och ge dem möjlighet att pröva dessa. Återhämtningsbonusen infördes sommaren 2021 med 300 miljoner kronor i medel och söktes då av 190

kommuner och 16 regioner. Från och med 2022 avsätts 1 miljard kronor årligen. Till detta har tillkommit 300 miljoner kronor för att minska eller ta bort delade turer, vilket är värdefullt. Återhämtningsbonusen med dess möjlighet till förändring inifrån ser vi som väldigt viktig. Miljöpartiet anser att regeringen bör verka för att göra modellen mer känd samt förstärka bonusen med ytterligare 1 miljard. Fördelningen görs på motsvarande sätt som tidigare genom att ytterligare 350 mk per år avsätts inom 1:6, och 650 mk per år avsätts inom anslag 4:5 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet.

Feltänkt med prestationsbaserad ersättning kopplad till vårdplatser

Regeringen har föreslagit en prestationsbaserad ersättning till regionerna för hur bristerna på vårdplatser ska kunna åtgärdas med 2 md kronor för 2023, 2 md för 2024 och detsamma för 2025. Vi anser inte att bristen på vårdplatser löses på ett bra sätt genom att införa prestationsbaserad ersättning. Det blir en märklig detaljstyrning och kan snarare komma att leda till ökad stress och styrda beteenden som inte grundar sig i de reella behoven för att få medlen. Regionerna är redan högst medvetna om hur problematiken ser ut. Vi anser att vår föreslagna satsning om permanent arbetsmiljö-satsning, se föreslaget anslag 99:1, bättre löser grundproblematiken och därutöver tillkommer mer obundna medel till kommuner och regioner (se utgiftsområde 25) som kan användas på det sätt som bäst behövs regionalt. Av dessa skäl minskar vi anslaget 1:6 med 2 md för 2023, 2 md för 2024 och 2 md för 2025.

Gör besök i sjukvården för personer utsatta för sexuella övergrepp helt kostnadsfria

Den som varit utsatt för sexuella övergrepp och vänder sig till vården för undersökning och vård ska inte behöva betala för detta. Det ska inte finnas minsta risk att någon inte har råd med en sådan vårdkontakt och samhället behöver göra allt för att underlätta för det. Motsvarande har nyligen Region Skåne fattat beslut om och vi anser att det ska gälla i hela landet. Staten bör bidra till kostnaden som vi uppskattar till 18 mk årligen.

Särskilda insatser för samisk hälsa

Samers hälsosituation måste hanteras skyndsamt. Det gäller specifikt den psykiska ohälsan. En av tre unga renskötande samer funderar idag på att ta sitt liv. Det är helt oacceptabelt. Mycket kan förändras genom bättre villkor för rennäringen, men även insatser inom regionerna inriktade på samisk hälsa bör förstärkas och fördjupas. Det pågår flera viktiga projekt som tar sikte på att inhämta kunskap och stärka insatserna mot psykisk ohälsa; bland annat pågår arbetet med en kommande nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention. Strategin bör innehålla ett uttryckligt mål att stärka samers psykiska hälsa och förhindra suicid bland samer.

Vi anser att specifikt tillskott med 2 mk per år bör avsättas från och med 2023, för specifika insatser för psykisk hälsa för samer. Tillskott till regioner som berörs.

Nej till att minska satsning på personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp

Regeringen vill utöka medel till barn- och ungdomsorganisationer på utgiftsområde 17. Detta ligger helt i linje med vad Miljöpartiet vill och vi välkomnar satsningen. Däremot anser vi att det är en dålig idé att finansiera satsningen genom att dra ner 50 mk på den pågående satsningen personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp. Denna satsning ser vi som högst angelägen t ex för personer som är multisjuka och har svårt att få en sammanhängande och trygg vård i dagsläget. Det är ett viktigt fokus som behöver finnas i den primärvårdsreform som regeringen också säger sig värna.

Av detta skäl vill vi höja anslaget med 50 mk de kommande tre åren.

Stärk skuggsyskons möjlighet att få egna behov tillgodosedda

För föräldrar som har barn med svåra funktionsnedsättningar är det viktigt att syskon även ska kunna få egen tid med föräldrar. Detta vägs ibland in, men långt ifrån alltid. Vi anser att lagen behöver stärkas upp i detta syfte och vill även avsätta medel för att bidra till att det ska bli möjligt. Bidrag till utjämningsystemet, LSS. Vi avsätter 10 mkr årligen.

Höj schablonen för personlig assistans

För att assistans ska fungera på ett bra sätt behöver arbetsvillkoren för att vara personlig assistent vara tillräckligt bra. Många assistansbolag larmar nu om att de låga uppskrivningarna håller på att utarma deras möjligheter att rekrytera och behålla assistenter och att bedriva ett seriöst arbete. När uppskrivningen bara görs med 1,5 procent som föreslås ligger det under de kollektivavtalade lönehöjningarna och nivån utarmas år från år. Schablonens nivå handlar om vilka löner man kan ge, att kunna värdera medarbetare med lång erfarenhet och kompetens när det är viktigt, ge handledning, utbildning m.m. Om utrymmet blir allt snävare är risken stor att seriösa företag slås ut och de mindre nogräknade återstår. Därför är schablonnivån i sig viktig för en väl fungerande och seriös sektor. Nivån på 1,5 procents uppskrivning är helt enkelt för låg. Vi anser istället att nivån bör skrivas upp med 5 procent. Vi anser också att regeringen snarast bör återkomma med förslag på en långsiktig, stabil och förutsägbar modell för uppskrivning av assistansersättningen framöver. Vår föreslagna höjning är tänkt som ett första steg på vägen mot att i slutet av mandatperioden kunna sluta det gap som har uppstått efter ett flertal år med alltför liten uppskrivning.

Öka vårdens roll i det förebyggande arbetet med barn och unga i riskzon

Vården behöver få en större roll i det strukturerade förebyggande arbetet för barn och unga att hamna snett. Normbrytande beteende hänger ofta samman med odiagnostiserade tillstånd, många gånger med neuropsykiatrisk problematik. Rätt behandlade kan människor få verktyg att själva vända utvecklingen. Vi vill möjliggöra ett snabbspår till psykiatrisk utredning och vård för barn och unga i riskzon. Vid en kris finns ofta en större mottaglighet för behandling, som kan försvinna om barnet får vänta. Detta bör

vara en del i ett skräddarsytt förebyggande arbete med barn i riskzon och en metod för detta behöver utarbetas. 10 mk årligen avsätts.

Permanent arbetsmiljösatsning för nyanställningar och höjda löner

Ökat nationellt ansvar och långsiktigt hållbar storsatsning på personalens villkor, fler anställda och högre löner i hälso- och sjukvården och kommunal vård och omsorg

Miljöpartiet vill se en ny konstruktion där staten tar ett permanent och stort ansvar för att bidra till bättre villkor för personalen i hälso- och sjukvården och den kommunala vården och omsorgen. För 2023 avsätts 9,5 miljarder kronor till detta. Under de kommande tre åren vill vi utöka satsningen med 10 miljarder kronor per år för att fr.o.m. 2026 se en permanent statlig satsning med 40 miljarder kronor årligen. Fler ska vilja söka sig till vården och fler ska vilja och orka stanna utan att gå ner i tid. Satsningen ska viga för fler anställda och för att möjliggöra höjda löner inom såväl regionernas hälso- och sjukvård som kommunal vård och omsorg. Parametrar för fördelning utarbetas av Regeringskansliet eller efter uppdrag av lämpliga myndigheter. Anslaget är nytt och ligger på 99:1.

Ulrika Westerlund (MP)

Amanda Lind (MP)

Jan Riise (MP)

Bassem Nasr (MP)

Camilla Hansén (MP)